
Song Texts and Translations

A YIDDISH LIEDERABEND

— AN EVENING OF YIDDISH SONG —

YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

DECEMBER 13, 2017

אַ נִיגוֹן A nign

LAZAR WEINER; POEM: L. MAGISTER [LEIBUSH LEHRER]

TRANSLITERATION

Iz a kabtsn a mol gevezn,
Flegt er nor mit got zikh krign.
Vunder iber vunder hot mit im getrofn,
Ven er hot gezungen ot aza min nign:
Tshiri-bim, bam, bam . . .

Hot fun nign zikh vayn gegosn,
Hot er zup nokh zup geshlungen.
Vunder iber vunder hot mit im getrofn,
Ven er hot gezungen, ot azoy gezungen:
Tshiri-bim, bam, bam . . .

Zingt der yid un s'gist mesikes,
Iz er azh fun freyd geshprungen.
Vunder iber vunder hot mit im getrofn,
Ven er hot gezungen, ot azoy gezungen:
Tshiri-bim, bam, bam . . .

ORIGINAL YIDDISH

איז אַ קבצן אַ מאָל געוועזן,
פֿלעגט ער נאָר מיט גאָט זיך קריגן.
ווינדדער איבער ווינדדער האָט מיט אים געטראָפֿן,
ווען ער האָט געזונגען אַט אַזאַ מין ניגון:
טשירי־בִּים, באַם, באַם . . .

האָט פֿון ניגון זיך ווײַן געגאָסן,
האָט ער זופּ נאָך זופּ געשלונגען,
ווינדדער איבער ווינדדער האָט מיט אים געטראָפֿן,
ווען ער האָט געזונגען, אַט אַזוי געזונגען:
טשירי־בִּים, באַם, באַם . . .

זינגט דער ייד און ס'גיסט זיך מתיקות,
איז ער אַזש פֿון פֿרייד געשפרונגען.
ווינדדער איבער ווינדדער האָט מיט אים געטראָפֿן,
ווען ער האָט געזונגען, אַט אַזוי געזונגען:
טשירי־בִּים, באַם, באַם . . .

ENGLISH TRANSLATION

There was once a pauper,
He kept arguing with God.
Wonder upon wonder befell him,
Whenever he sang this sort of *nign*:
Tshiri-bim bam bam . . .

Wine flowed from the *nign*,
And he swallowed sip after sip.
Wonder upon wonder befell him,
Whenever he sang this sort of *nign*.
Tshiri-bim bam bam . . .

The Jew sings, and blissfulness flows
Until he leaps from joy.
Wonder upon wonder befell him,
Whenever he sang this sort of *nign*.
Tshiri-bim bam bam . . .

איך בין אַ בעל-עגלה

Ikh bin a balogole (I am a Wagon Driver)

SOLOMON ROSOWSKY

TRANSLITERATION

Ikh bin a balogole
Un ikh arbet on an ek.
Ikh shpil mir op mayn kleyne role
Un ikh for avek.

Avekgeform,
A fule boyd ganovim.

Eyner shrayt, for shoyn gikher
Men vet undz onyogn.
Der andere shrayt:
For shoyn gikher,
S'heybt shoyn on tsu togn
V'yo, v'yo . . .

Ikh bin a balogole
Un ikh arbet on an ek.
Ikh shpil mir op mayn kleyne role
Un ikh for avek.

Avekgeform,
A fule boyd mit vayber.

Zey geygern, zey graygern
A ruakh tsu zeyer layber.

V'yo, vyo . . .

ORIGINAL YIDDISH

איך בין אַ בעל-עגלה
און איך אַרבעט אָן אַן עק.
איך שפּיל מיר אָפּ מיין קליינע ראָלע
און איך פֿאַר אַוועק.

אַוועקגעפֿאַרן,
אַ פֿולע בויד מיט גנבֿים.

איינער שרײַט, פֿאַר שוין גיכער,
מען וועט אונדז אָנניאָגן.
דער אַנדערער שרײַט:
פֿאַר שוין גיכער,
ס'הייבט שוין אָן צו טאָגן
וויאָ, וויאָ . . .

איך בין אַ בעל-עגלה
און איך אַרבעט אָן אַן עק.
איך שפּיל מיר אָפּ מיין קליינע ראָלע
און איך פֿאַר אַוועק.

אַוועקגעפֿאַרן,
אַ פֿולע בויד מיט ווייבער.

זיי גייגערן, זיי גרייגערן
אַ רוח צו זייער לייער.

וויאָ, וויאָ . . .

ENGLISH TRANSLATION

I am a wagon driver,
And I do my job, driving on and on.
I play my little part
And I keep going ahead.

We're on our way,
Carrying a bunch of thieves in the back.

One cried out: "Go faster, already!
They're going to catch up with us!"
Another cries out: "It's already almost daybreak;
Go faster, hurry up already!"

V'yo, v'yo . . . Let's go!

I am a wagon driver,
And I do my job, driving on and on.
I play my little part,
And I keep going ahead.

We're on our way,
With a bunch of women in the back.
They chatter and blather endlessly.
"A curse on them all!"

V'yo, v'yo . . . Let's go.

יידיש

Yidish (Yiddish)

LAZAR WEINER; POEM: YANKEV-YITSKHOK SEGAL

TRANSLITERATION

Yidish mayn goldener brunem,
Fun dir hot der balshemtov getrunken,
Der mezritsher magid hakodesh,
Der bratslaver, barditshever,
Un azoy fil prost—
Poshete, orime yidn,
In vogl durkh vegn un lender.

In eybikn velt-untervegns
Vu s'tsind zikh di vor in legende.
Yidish mayn likhtiker brunem.

ORIGINAL YIDDISH

יידיש מיין גאלדענער ברונעם,
פֿון דיר האָט דער בעל־שם־טובֿ געטרונקען,
דער מעזריטשער מגיד הקדוש,
דער ברעסלאָווער, בערדיטשעווער,
און אַזוי פֿיל פּראָסט—
פּשוטע אַרימע יידן,
אין וואָגל דורך וועגן און לענדער.

אין אייביקן וועלט־אונטערוועגנס
וואו ס'צינד זיך די וואָר אין לעגענדע.
יידיש, מיין ליכטיקער ברונעם.

ENGLISH TRANSLATION

Yiddish, my golden well,
From you did the Ba'al Shem Tov drink,
The holy Mezheritsher Magid, [and]
The Bratslaver and Berditchever rebbes,
And so have many plain, simple, poor Jews
In their wandering through different lands
and territories.

Forever in a world of journeying
Where truth ignites from the flames of legend.
Yiddish, my bright source!

אונטער דײַנע װײַסע שטערן

Unter dayne vayse shtern (Under Your White Stars)

LAZAR WEINER; POEM: AVROM SUTZKEVER

TRANSLITERATION

Unter dayne vayse shtern
Shtrek tsu mir dayn vayse hant.
Mayne verter zaynen trenn
Viln ruen in dayn hant.

Ze, es tunklt zeyer finkl
In mayn kelerdikn blik
Un ikh hob gornit keyn vinkl
Zey tsu shenken dir tsurik.

Un ikh vil dokh, got getrayer,
Dir fartroyen mayn farmeg.
Vayl es mont in mir a fayer
Un in fayer—mayne teg.

Nor in kelern un lekher
Veynt di merderishe ru.
Loyf ikh hekher, iber dekher
Un ikh zukh: vu bistu, vu?

Nemen yoghn mikh meshune
Trep un hoyfn mit gevoy.
Heng ikh—a geplatste strune
Un ikh zing tsu dir azoy:

Unter dayne vayse shtern
Shtrek tsu mir dayn vayse hant.
Mayne verter zaynen trenn
Viln ruen in dayn hant.

ORIGINAL YIDDISH

אונטער דײַנע װײַסע שטערן
שטרעק צו מיר דיין װײַסע האַנט.
מײַנע װערטער זײַנען טרערן
װילן רוען אין דיין האַנט.

זע, עס טונקלט זײער פֿינקל
אין מײן קעלערדיקן בליק
און איך האָב גאָרניט קײן װינקל
זײ צו שענקען דיר צוריק.

און איך װיל דאָך, גאָט געטרייער,
דיר פֿאַרטרויען מײן פֿאַרמעג.
װײל עס מאַנט אין מיר אַ פֿײער
און אין פֿײער—מײנע טעג.

נאָר אין קעלערן און לעכער
װײנט די מערדערישע רו.
לױף איך העכער, איבער דעכער
און איך זוך: װוּ ביסטו, װוּ?

נעמען יאָגן מיך משונה
טרעפּ און הויפֿן מיט געװוי.
הענג איך—אַ געפלאַצטע סטרונע
און איך זינג צו דיר אַזױ:

אונטער דײַנע װײַסע שטערן
שטרעק צו מיר דיין װײַסע האַנט.
מײַנע װערטער זײַנען טרערן
װילן רוען אין דיין האַנט.

ENGLISH TRANSLATION

Under Your white stars
Extend to me Your white hand,
My words are tears
That want to rest in Your hand.

See, their spark dims
Through my penetrating cellar eyes.
And I don't have a corner from which
To return them to You.

And yet I still want, dear God,
To confide in You all that I possess,
For in me rages a fire
And in the fire — my days.

But in cellars and in holes
The murderous quiet weeps.
I run higher, over rooftops
And I search: Where are You, where?

Something strange pursues me
Across stairs and yards with lament.
I hang — a ruptured string,
And I sing to You:

Under Your white stars
Stretch to me Your white hand.
My words are tears
That want to rest in Your hand.

וואָלט מיין טאַטע רייך געווען

Volt mayn tate raykh geven (If My Father Were Rich)

LAZAR WEINER; POEM: AARON NISSENSON

TRANSLITERATION

Volt mayn tate raykh geven,
Volt ikh zikh nit dingen.
Kh'volt gekoyft a ferd vos ken,
Biz tsum himl shpringen.

Kh'volt a shprung geton azoy hoykh,
Un di zun derlangen,
Un den kumen tsu der velt:
Kh'hob di zun gefangen.

Voltn kumen fun der velt
Shenste fertsik froyen;
Voltn zey far mir—dem held
Zeyer harts fartroyern.

Tsvishn shenste fun der velt
Volstu oykh gekumen,
Tsvishn shenste af der velt
Volt ikh dir genumen.

Kh'volt di zun tsurik gehengt
Vu zi iz gehongen,
Un dem ferd avekgehozt,
Un mit dir gegangen.

ORIGINAL YIDDISH

וואָלט מיין טאַטע רייך געווען,
וואָלט איך זיך ניט דינגען.
כ'וואָלט געקויפֿט אַ פֿערד וואָס קען,
ביז צום הימל שפּרינגען.

כ'וואָלט אַ שפּרונג געטאָן אַזוי הויך,
און די זון דערלאַנגען,
און דען קומען צו דער וועלט:
כ'האָב די זון געפֿאַנגען.

וואָלטן קומען פֿון דער וועלט
שענסטע פֿערציק פּרויען;
וואָלטן זיי פֿאַר מיר—דעם העלד
זייער האַרץ פֿאַרטרויערן.

צווישן שענסטע פֿון דער וועלט
וואָלסטו אויך געקומען,
צווישן שענסטע אויף דער וועלט
וואָלט איך דיר גענומען.

כ'וואָלט די זון צוריק געהענגט
ווי זי איז געהאַנגען,
און דעם פֿערד אַוועקגעלאָזט,
און מיט דיר געגאַנגען.

ENGLISH TRANSLATION

If my father were rich,
I would never bargain.
I would buy a horse that could
Leap up to the sky.

I would leap so high
And seize the sun,
And then come to the world and say:
I have captured the sun.

From all over the world
The forty most beautiful women would come;
And to me—the hero—
Their hearts they would pledge.

Amongst the beautiful ones of the world
You, too, would come;
From amongst them
I would choose you.

I would hang the sun back up
Where it had been hanging,
And let the horse loose,
And go with you.

מַיִן רוֹע־פֿלאַץ

Mayn ru'e plats (My resting place / my grave)

JANOT ROSKIN; POEM: ANON.

TRANSLITERATION

Nit zukh mikh, vu di mirtn grinen,
Gefinst mikh dortn nit, mayn shats;
Vu lebns velkn bay mashinen,
Dortn iz mayn ru'e plats.

Nit zukh mikh, vu di feygl zingen!
Gefinst mikh dortn nit, mayn shats;
A shklaf bin ikh, vu keytn klingen,
Dortn iz mayn ru'e plats.

Nit zukh mikh, vu fontanen shpritsn!
Gefinst mikh dortn nit, mayn shats;
Vu trern rinen, tseyner kritsn,
Dortn iz mayn ru'e plats.

Un libstu mikh mit varer libe,
To kum tsu mir, mayn guter shats;
Un hayter af mayn harts dos tribe,
Un makh mir zis mayn ru'e plats.

ORIGINAL YIDDISH

ניט זוך מיך, ווו די מירטן גרינען,
געפֿינסט מיך דאָרטן ניט, מיין שאַץ;
ווו לעבנס וועלקן ביי מאַשינען,
דאָרטן איז מיין רוֹע־פֿלאַץ.

ניט זוך מיך ווו די פֿייגל זינגען!
געפֿינסט מיך דאָרטן ניט, מיין שאַץ;
אַ שקלאַף בין איך, ווו קייטן קלינגען,
דאָרטן איז מיין רוֹע־פֿלאַץ.

ניט זוך מיך, ווו פֿאָנטאַנען שפּריצן!
געפֿינסט מיך דאָרטן ניט, מיין שאַץ;
ווו טרערן רינען, ציינער קריצן,
דאָרטן איז מיין רוֹע־פֿלאַץ.

און ליבסטו מיך מיט וואַרער ליבע,
טאָ קומט צו מיר מיין גוטער שאַץ;
און הייטער אויף מיין האַרץ דאָס טריבע,
און מאַך מיר זיס מיין רוֹע־פֿלאַץ.

ENGLISH TRANSLATION

Don't look for me where myrtles grow,
You will not find me there, my love.
Where lives whither at machines—
That is my "resting place."

Don't look for me where birds are singing,
You won't find me there, my love.
I'm a slave, where chains ring—
That is my "resting place."

Don't look for me where fountains splash,
You won't find me there, my love.
Where tears flow and teeth gnash,
That is my "resting place."

And if you truly love me,
Come to me, my good love:
And lighten my heart
And make sweet my "resting place."

איך האָב פֿאַר דיר אַ סוד *Ikh hob far dir a sod (I Have a Secret for You)*

LAZAR WEINER; POEM: NOKHEM BORUKH MINKOFF

TRANSLITERATION

Ikh hob far dir a sod a zisn,
A vort, an eyn un eyntsik vort,
In virvar trogstu zikh farisn,
Un ikh—vayt fartrogn fun dayn ort.

Ikh her nit af khaloymes tsu dir shpinen,
Geheyme labirintn durkh mayn troym.
Bay tog vert alts tserunen,
Vu zol ikh dikh gefinen?
Ot bist du do un shoyn
Farshvundn in dem tifn roym.

Ikh hob far dir a sod a zisn,
A vort, an eyn un eyntsik vort,
Loykhst af, es haltn dayne oygn zikh in shlisn.
Un ikh—ikh zukh nokh alts
Um dayn geheyligt ort.

ORIGINAL YIDDISH

איך האָב פֿאַר דיר אַ סוד אַ זיסן,
אַ וואָרט, אַן איין און איינציק וואָרט,
אין ווירוואָר טראָגסטו זיך פֿאַרריסן,
און איך—ווייט פֿאַרטראָגן פֿון דיין אָרט.

איך הער ניט אויף חלומות צו דיר שפינען,
געהיימע לאַבירינטן דורך מיין טרוים.
ביי טאָג ווערט אַלץ צערונען,
וווּ זאָל איך דיך געפינען?
אָט ביסטו דאָ און שוין
פֿאַרשוונדן אין דעם טיפֿן רוים.

איך האָב פֿאַר דיר אַ סוד אַ זיסן,
אַ וואָרט, אַן איין און איינציק וואָרט,
לויכסט אויף עס האַלטן דינע אויגן זיך אין שליסן.
און איך—איך זוך נאָך אַלץ
אום דיין געהייליקט אָרט.

ENGLISH TRANSLATION

I have a sweet secret for you,
A word, a one and only word.
In the chaos you carry yourself haughtily
And I am carried off far from your place.

I do not cease to spin dreams for you,
Secret labyrinths through my dream;
When the day arrives, it all vanishes;
Where shall I find you?
Now you're here,
And suddenly you've vanished into the deep abyss.

I have a sweet secret for you,
A word, a one and only word.
You light up, your eyes are closing.
And I, I still seek
Your hallowed place.

ביים בענטשן ליכט

Baym bentshn likht (While Lighting the Sabbath Candles)

LAZAR WEINER; POEM: JOSEPH RUBINSTEIN

TRANSLITERATION

Mayn mame veynt baym bentshn likht
Ikh her nisht ire verter,
Ikh ze nor vi di trenn trifn op af ir gezikht.
Ikh kuk zikh tsu—a laykhter shteyt in gantsn a
fartreter.
A laykhter veynt vi zi mit heyse tropns fun a likht.
Ikh ze nokh alts mayn mames hent, vos fliglen bay
ir shtern,
Di oygn ire halb-farmakhte in der vayt gevendt
Un durkh der heler shayn vos finklt op in ire
trenn
A keynmol nisht-fargesenem, a shabesdikn blend.

ORIGINAL YIDDISH

מיין מאַמע וויינט ביים בענטשן ליכט
איך הער נישט אירע ווערטער,
איך זע נאָר ווי די טרערן טריפֿן אָפּ אויף איר געזיכט
איך קוק זיך צו—אַ לייכטער שטייט אין גאַנצן אַ
פֿאַרטעטער.
אַ לייכטער וויינט ווי זי מיט הייסע טראָפּנס פֿון אַ ליכט.
איך זע נאָך אַלץ מיין מאַמעס הענט, וואָס פֿליגלען ביי
איר שטערן,
די אויגן אירע האַלב־פֿאַרמאַכטע אין דער ווייט געווענדט
און דורך דער העלער שייַן וואָס פֿינקלט אָפּ אין אירע
טרערן
אַ קיין מאָל נישט־פֿאַרגעסענעם, אַ שבתדיקן בלענד.

ENGLISH TRANSLATION

My mother weeps when lighting the Sabbath candles;
I do not hear her words;
I can only see the tears rolling down her face.
I observe — the candlestick stands showered in tears.
The candlestick weeps like she does, with
hot drops of wax.

I still see how my mother's hands flutter at her forehead,
Her eyes half shut, peering into the distance.
And through the bright glow that glimmers from her tears,
A forever unforgettable Sabbath glow.

שטילע טענער

Shtile tener (Hushed Tones)

LAZAR WEINER; POEM: NOKHEM BORUKH MINKOFF

TRANSLITERATION

Shtile tener,
Khmuner himl,
Feygl raysn tsu di volkns zikh,
Es vet regenen, mayn kroyn.
Feygl veln ergets vu farflien
Mit farbenkte fligl.

Mate tener,
Mayn farvolknt harts—
Un du, mayn benkshaft, rayst zikh tsu di volkns hoykh.
Es vet regenen, mayn kroyn,
Un du, mayn benkshaft, vest farflien ergets vu
Mit farnetste fligl.

ORIGINAL YIDDISH

שטילע טענער,
כמונער הימל.
פייגל רייסן צו די וואַלקנס זיך,
עס וועט רעגענען, מיין קרוין.
פייגל וועלן ערגעץ וווּ פאַרפליען
מיט פאַרבענקטע פליגל.

מאַטע טענער,
מיין פאַרוואַלקנט האַרץ—
און דו, מיין בענקשאַפֿט, רייסט זיך צו די וואַלקנס הויך.
עס וועט רעגענען, מיין קרוין,
און דו, מיין בענקשאַפֿט, וועסט פאַרפליען ערגעץ וווּ
מיט פאַרנעצטע פליגל.

ENGLISH TRANSLATION

Hushed tones,
Gloomy sky.
Birds pacing towards the clouds,
It will rain, my precious one.
Birds will fly off somewhere
With longing wings.

Dull tones,
My overcast heart —
And you, my longing, aspire to the clouds above.
It will rain, my precious one.
And you, my longing, will fly off somewhere
With soaked wings.

ס'איז נישטא קיין נעכטן
S'iz nito keyn nekhtn (There is no yesterday)
YEHUDI WYNER, ARR.; POEM: FOLKLORE

TRANSLITERATION

S'iz nito keyn nekhtn,
S'iz nokh nito der morgn;
S'iz nor do a pitsele haynt—
Shtert im nit mit zorgn.

Ay, day, da, da . . .

Khapt arayn a shnepsl,
Kol zman ir zent baym lebn:
Mirtshem af yener velt,
Vet men aykh nit gebn.

ORIGINAL YIDDISH

ס'איז נישטא קיין נעכטן,
ס'איז נישטא דער מאָרגן;
ס'איז נאָר דאָ אַ פּיצעלע הײַנט—
שטערט אים נישט זאָרגן.

אַי, דאַי, דאַ, דאַ . . .

כאַפט אַרײַן אַ שנעפּסל,
פּל־זמן איר זענט בײַם לעבן:
אַס־ירצה־השם אויף יענער וועלט,
וועט מען אײַך נישט געבן.

ENGLISH TRANSLATION

There is no longer a yesterday,
Tomorrow still hasn't come;
There is only a little bit of today—
Don't spoil it with worries.

Grab yourself a drink,
As long as you're still alive;
For when, God willing, you're in the
"world to come,"
You won't be given a thing.

וויגליד

Viglid (Lullaby)

MOSES MILNER; POEM: YITSKHOK LEYBUSH PERETZ

TRANSLITERATION

Shteyt in feld a beyemele,
Hot es grine tsvaygelekh,
Zitst deroyf a feygele,
Makht es tsu di eygelekh.

Af di grine tsvaygelekh
Vakst a goldn epele,
Makh tsu, mayn kind, di eygelekh,
A brokhe af dayn kepele!

Af di grine tsvaygelekh
Shlofn shoyn di feygelekh
Di mame zingt zey: a!— a!— a!—

S'iz a shtile nakht: a!— a!—

ORIGINAL YIDDISH

שטייט אין פֿעלד אַ ביימעלע,
האַט עס גרינע צווייגעלעך,
זיצט דערויף אַ פֿייגעלע,
מאַכט עס צו די אייגעלעך.

אויף די גרינע צווייגעלעך
וואַקסט אַ גאָלדן עפעלע,
מאַך צו, מיין קינד, די אייגעלעך,
אַ ברכה אויף דיין קעפּעלע!

אויף די גרינע צווייגעלעך
שלאָפֿן שוין די פֿייגעלעך
די מאַמע זינגט זיי: אַ!— אַ!— אַ!—

ס'איז אַ שטילע נאַכט: אַ!— אַ!—

ENGLISH TRANSLATION

In the meadow there stands a little tree;
It has green branches.
On one there sits a little bird;
It closes its little eyes.

On the green branches
There grows a golden apple.
Close your eyes, my child,
A blessing on your head.

On the green branches
The birds are already asleep.
Their mother sings to them: a, a, . . .

It's a quiet night: a, a, . . .

אויפֿן גרינעם בערגעלע

Afn grinem bergele (On the Little Green Hill)

MOSES MILNER; POEM: YITSKHOK LEYBUSH PERETZ

TRANSLITERATION

Afn grinem bergele
Vakst a yung beyemele,
Vil dos beeyemele nit shlofn.
"Tsayt derdremlen, beyemele,
Afn grinem bergele!"
Azoy zogn oykh di shtern,
Nor dos beyemele vil nisht hern,
Vil nisht tsumakhn di oygn—
Iz a vintele tsugefloygn
Tsu dem grinem bergele
Khapt arum dos beyemele,
Shoklt shtil un vigt es ayn:
Beyemele, beyemele, ruik zayn!
Shlofn muz men, beyemele grin!
Vigt aher, vigt ahin.
Dremlt ayn dos beyemele
Afn grinem bergele . . .

ORIGINAL YIDDISH

אויפֿן גרינעם בערגעלע
וואַקסט אַ יונג ביימעלע,
וויל דאָס ביימעלע ניט שלאָפֿן.
„צײַט דערדרעמלען, ביימעלע,
אויפֿן גרינעם בערגעלע!“
אַזוי זאָגן אויך די שטערן,
נאָר דאָס ביימעלע וויל נישט הערן,
וויל נישט צומאַכן די אויגן—
איז אַ ווינטעלע צוגעפֿלויגן
צו דעם גרינעם בערגעלע
כאַפט אַרום דאָס ביימעלע,
שאַקלט שטיל און וויגט עס אײַן:
ביימעלע, ביימעלע, רויק זײַן!
שלאָפֿן מוז מען, ביימעלע גרין!
וויגט אַהער, וויגט אַהין.
דרעמלט אײַן דאָס ביימעלע
אויפֿן גרינעם בערגעלע . . .

ENGLISH TRANSLATION

On the little green hill
A young tree grows.
The tree doesn't want to sleep;
The moon rebukes it:
Time to fall asleep, tree.
On the little green hill.
So, too, say the stars.
But the tree doesn't want to hear —
It doesn't want to close its eyes.
So a wind sweeps over

To the green hill,
Winds around the tree,
Quietly rocks it and cradles it:
Tree, be still!
You have to sleep, tree.
Rocking back and forth,
The tree dozes off
On the little green hill.

קעצעלע שטיל

Ketsele shtil (Little Cat, Quiet)

MOSES MILNER; POEM: YITSKHOK LEYBUSH PERETZ

TRANSLITERATION

Ketsele shtil! Mayzele shtil!
Mayn oytserl shoy'n shlofn vil.

Kelbele, kelbele nisht gemekt
Un mayn oytserel nisht gevekt!

Veye nisht du, vintele,
Shtiler, shtiler, hintele,

In moyl farbays dos tsingele,
Shlofn vil mayn yingele.

ORIGINAL YIDDISH

קעצעלע שטיל! מייזעלע שטיל!
מיין אוצערל שוין שלאָפֿן וויל.

קעלבעלע, קעלבעלע, נישט געמעק'ט
און מיין אוצערל נישט געוועקט!

ווייע נישט דו, ווינטעלע,
שטילער, שטילער, הינטעלע,

אין מויל פֿאַרבייס דאָס צינגעלע,
שלאָפֿן וויל מיין יינגעלע.

ENGLISH TRANSLATION

Little cat, quiet!
Little mouse, quiet!
My little treasure wants to sleep already.

Little calf, little calf, don't bleat,
and my little treasure don't wake.

Don't you blow, little wind,
Quiet, quiet, little dog,

Hold your little tongue in your mouth,
My little young one wants to sleep.

ברייטעלע **Breytele (Little Roll)**

MOSES MILNER; POEM: YITSKHOK LEYBUSH PERETZ

TRANSLITERATION

Breytele, breytele,
Breytele kleyn!
A breytele zol dokh kaylekhdik zayn!

Un tsind
Geshvind
In eyvele arayn!

Genug in eyvele gezesn!
—ham, ham, ham!
Afgesesen.

ORIGINAL YIDDISH

ברייטעלע, ברייטעלע,
ברייטעלע קליין!
אַ ברייטעלע זאל דאָך קיילעכדיק זײַן!

און צינד
געשווינד
אין אייוועלע אַרײַן!

גענוג אין אייוועלע געזעסן!
—האַם, האַם, האַם!
אויפֿגעגעסן.

ENGLISH TRANSLATION

Dear little bread, little bread, little bread, little bread!
A breytele should be round, after all.

And now:
Quickly into the little oven!

Enough in the oven;
Yum, yum yum!
Finished—no more!

ערגעץ ווייט

Ergets vayt (Somewhere Far Away)

LAZAR WEINER; POEM: H. LEIVICK [LEIVICK HALPER]

TRANSLITERATION

Ergets vayt, ergets vayt
Ligt dos land dos farbotene,
Zilbrik bloen di berg
Nokh fun keynem batrotene:
Ergets tif, ergets tif
In der erd ayngeknotene,
Vartn oytsres af undz,
Vartn oytsres farshotene.

Ergets vayt, ergets vayt
Ligt aleyn a gefangener,
Af zayn kop shtarbt di shayn
Fun der zun der fargangener;
Ergets voglt ver um
Tif in shney a farshotener,
Un gefint nit keyn veg
Tsu dem land dem farbotenem.

ORIGINAL YIDDISH

ערגעץ ווייט, ערגעץ ווייט
ליגט דאָס לאַנד דאָס פֿאַרבאָטענע,
זילבעריק בלאַען די בערג
נאָך פֿון קיינעם באַטראָטענע:
ערגעץ טיף, ערגעץ טיף
אין דער ערד איינגעקנאָטענע,
וואַרטן אוצרות אויף אונדז,
וואַרטן אוצרות פֿאַרשאָטענע.

ערגעץ ווייט, ערגעץ ווייט
ליגט אַליין אַ געפֿאַנגענער,
אויף זײַן קאָפּ שטאַרבט די שײַן
פֿון דער זון דער פֿאַרגאַנגענער;
ערגעץ וואַגלט ווער אום
טיף אין שניי אַ פֿאַרשאָטענער;
און געפֿינט ניט קיין וועג
צו דעם לאַנד דעם פֿאַרבאָטענעם.

ENGLISH TRANSLATION

Somewhere far, somewhere far,
Lies the forbidden land;
Silvery blue are the mountains
Still never trodden.
Somewhere deep, somewhere deep
Buried in the earth,
Treasures are awaiting us.
Hidden treasures await us.

Somewhere far, somewhere far,
A prisoner lies alone,
Upon his head the light
Of the setting sun is dying.
Somewhere, someone wanders around
Hidden deep in the snow,
And cannot find a way
To the forbidden land.

טויבן **Toybn (Doves)**

SOLOMON GOLUB; POEM: ZISHE WEINPER [WEINPERLECH]

TRANSLITERATION

Toybn shteyen bay mayn fentster,
Vayse toybn tsvey,
Efenen vel ikh dem fentster,
Efenen far zey.

In mayn shtiln, eynzam tsimer
Vorken veln zey.
Vorken veln in mayn tsimer
Vayse toybn tsvey.

In der nakht fun shvern umet
Vorken veln zey,
In der nakht fun shvartsn umet,
Vayse toybn tsvey.

ORIGINAL YIDDISH

טויבן שטייען ביי מיין פֿענצטער
ווייסע טויבן צוויי,
עפֿענען וועל איך דעם פֿענצטער
עפֿענען פֿאַר זיי.

אין מיין שטילן איינזאַם צימער
וואַרקען וועלן זיי.
וואַרקען וועלן אין מיין צימער
ווייסע טויבן צוויי.

אין דער נאַכט פֿון שווערן אומעט
וואַרקען וועלן זיי,
אין דער נאַכט פֿון שוואַרצן אומעט,
ווייסע טויבן צוויי.

ENGLISH TRANSLATION

Doves are perched at my window,
Two white doves.
I will open the window—
Open it for them.

In my quiet, lonely room
They will coo.
They will coo in my room—
The two white doves.

In the night of deep gloom
They will coo.
In the night of deep gloom
The two white doves will coo.

איך קען עס ניט פֿאַרשטיין *Ikh ken es nit farshteyn (I Cannot Understand)* SOLOMON GOLUB; POEM: YEHOASH

TRANSLITERATION

Kumt a foygl tsu mayn shoyb
Klapt zi tsvey mol on.
Foygl kleyn, du foygl sheyn—
Vos ken ikh dir ton?

Tvits, tvits . . .
Un keyn vort nit meyn.
Tvits, tvits . . .
Kh'ken es nit farshteyn.

Kum ikh tsu a vaserl,
Her ikh vi es shrayt,
Vaser liber, zog mir vos
Dayn geshrey batayt.

Flyu, flyu, flyu . . .
Un keyn vort nit meyn
Flyu, flyu, flyu . . .
Kh'ken es nit farshteyn.

Shushket zikh dos gantse feld,
Ven ikh gey farbay,
Zangen libe, zog vos iz
ayer shushkeray?

Shyu, shyu, shyu . . .
Un keyn vort nit meyn.
Shyu, shyu, shyu . . .
Kh'ken es nit farshteyn.

ORIGINAL YIDDISH

קומט אַ פֿױגל צו מיין שױב
קלאַפּט זי צױי מאָל אָן.
פֿױגל קלײן, דו פֿױגל שײן—
װאָס קען איך דיר טאָן?

צױי־צױיץ . . .
און קײן װאָרט ניט מיין
צױי־צױיץ . . .
כ־קען עס ניט פֿאַרשטיין.

קום איך צו אַ װאַסערל,
הער איך װי עס שרײט.
װאַסער ליבע, זאָג מיר, װאָס
דיין געשרײ באַדייט.

פֿלו-פֿלו-פֿלו . . .
און קײן װאָרט ניט מיין.
פֿלו-פֿלו-פֿלו . . .
כ־קען עס ניט פֿאַרשטיין.

שױסקעט זיך דאָס גאַנצע פֿעלד,
װען איך גײ פֿאַרביי,
זאַנגען ליבע, זאָג װאָס איז
אײער שױסקערײ?

שױ-שױ-שױ . . .
און קײן װאָרט ניט מיין.
שױ-שױ-שױ . . .
כ־קען עס ניט פֿאַרשטיין.

ENGLISH TRANSLATION

A bird comes to my windowpane
And knocks on it twice.
Small bird, you pretty bird—
What can I do for you?
Tweet, tweet . . .
And not a word more.
I cannot understand.
I come to a pond,
I hear it crying.
Dear water, tell me what
Your cries mean.

Flow, flow, flow . . .
And not a word more.
I cannot understand.
The entire field whispers
When I pass by it.
Dear stalks, tell me, what is
Your whispering about?
Shoo, shoo, shoo . . .
And not a word more.
I cannot understand.

אין חדר In kheyder

MOSES MILNER (WORDS AND MUSIC)

TRANSLITERATION

Kum aher, yingele, nenter tsu mir
Un tu a kuk in di kleyne oyselekh,
Gikher, gikher kum aher.
Hob keyn moyre nit, shrek zikh nit.
Ot azoy zets zikh avek un her oys mit kop.
Zetz zikh ot azoy, her zikh tsu:
Komets alef o, komets beys bo, komets gimel go,
Komets daled do,
Pasakh alef a, pasakh beys ba,
Pasakh gimel ga, pasakh daled da.
Ot azoy, yingele,
Ot azoy darf men lernen, yingele,
Oy vey tayer, yingele,
Tu a kuk in sider un zog nokh a mol:
Komets alef o, komets beys bo,
Hekher, shtarker, o, bo
Ot azoy darf men lernen, yingele,
O, bo, go, do . . . hekher, shtarker,
Ot azoy darf men lernen, yingele,
A, ba, ga, da.
Ot azoy, freylikher, lebediker, genarnik,
Ot azoy yingele, darf men lernen toyre,
Toyre is di beste skhoyre.
Volst geven a tayer, yingele, zolst nit zayn keyn genarnik.
Oy bist du a genarnik, yingele,
Genug shoyn farmakh dem sider bist fray.
Gedenk mayn kind, a yid darf lernen toyre
Azoy zogt undz der heyliker boyre.
Az men vet dikh fregn vos hostu geton in kheyder,
Zolst du zogn, host gelerent toyre, gedenk toyre.
Nokh amol toyre, toyre . . .

ORIGINAL YIDDISH

קום אָהער ייִנגלע, נענטער צו מיר
און טו אַ קוק אין די קליינע אותילעך,
גיכער, גיכער, קום אָהער.
האַב קיין מורא ניט, שרעק זיך ניט.
אַט אַזוי, זעץ זיך אַוועק און הער אויס מיט קאָפּ.
זעץ זיך, אַט אַזוי, הער זיך צו:
קמץ־אַלף: אָ, קמץ־בייט: בּ, קמץ־גימל: גּ,
קמץ־דלת: דּ.
פתח־אַלף: אָ, פתח־בייט: בּ,
פתח־גימל: גּ, פתח־דלת: דּ.
אַט אַזוי ייִנגלע,
אַט אַזוי דאַרף מען לערנען, ייִנגלע,
אוי וויי טייער ייִנגלע,
טו אַ קוק אין סדור און זאָג נאָך אַ מאָל:
קמץ־אַלף: אָ, קמץ־בייט: בּ,
העכער, שטאַרקער, אָ, בּ
אַט אַזוי דאַרף מען לערנען ייִנגלע,
אָ, בּ, גּ, דּ . . . העכער שטאַרקער,
אַט אַזוי דאַרף מען לערנען ייִנגלע,
אָ, בּ, גּ, דּ.
אַט אַזוי, פֿריילעכער, לעבעדיקער, גענאַרניק—
אַט אַזוי ייִנגלע דאַרף מען לערנען תּוֹרָה.
תּוֹרָה איז די בעסטע סחורה.
וואָלסט געווען אַ טייער ייִנגלע זאָלסט ניט זיין קיין גענאַרניק.
אוי ביסט דו אַ גענאַרניק ייִנגלע,
גענוג שוין פֿאַרמאָך דעם סדור ביסט פֿריי.
געדענק מיין קינד, אַ ייד דאַרף לערנען תּוֹרָה.
אַזוי זאָגט אונדז דער הייליקער בורא.
אַז מען וועט דיך פֿרעגן וואָס האָסטו געטאָן אין חדר,
זאָלסטו זאָגן האָסטו געלערנט תּוֹרָה, געדענק תּוֹרָה.
נאָך אַ מאָל, תּוֹרָה, תּוֹרָה . . .

ENGLISH TRANSLATION

Come here, little one, come closer to me
And take a look at the little letters.
Dear, golden letters. Quickly, come here.
Fear not. Sit down, like this, and listen carefully:
"komets alef 'o', komets bes 'bo',
komets giml 'go', komets daled 'do';
pasekh alef 'a', pasekh bes 'ba',
pasekh giml 'ga', pasekh daled 'da'.
Like this, little one, we must learn.
Take a look in the prayerbook and say again:
"komets alef 'o', . . . [etc.]

Louder, stronger, that's how we must learn, little one.
Like this, with joy, lively, like this, little one,
you must learn Torah. Torah is the best of all things.
Don't fool me, little boy.
Alright, enough already—close the prayerbook,
You're free for now.
But remember, my child, a Jew must learn Torah.
That's what our Creator ordains.
When you'll be asked what you did in school,
You should say: "I learned Torah."
Again, Torah.

אַ מעשהלע

A maysele (A Little Story)

LAZAR WEINER; POEM: PERETZ HIRSHBEIN

TRANSLITERATION

Geven a mol a yid mit a yidene
Kaptsonimlekh groys vi di velt;
Hobn zey tekhterlekh tsvey gehat,
Nor on a groshn gelt . . .

Oy, vu nemt men khotsh nadn,
Di tekhter khasene tsu makhn?
Hert nor, hert, vos iz geshen,
A mayse gor nit tsum lakhn.

Kumt af shabes an oyrek'l
Efent men breyt di tir far im.
Un geven iz dos, oy, geven
—eliyohu hanovi.

Greyt men im fun al dos guts,
Dos ort far im gebloyzn;
Nokh havdole shtil avek,
A brokhe ibergelozn.

Emer milkh, taykhn vayn, rendlekh a yam
Hot dos mazel zey gebrakht;
Iz gevoren karg far zey di velt,
Nit far keyn yidn gedakht.

Gekumen iz di groyse shtrof
Far dem khet dem harbn,
Oysgerunen milkh un vayn,
Fun rendlekh nor a sharbn.

ORIGINAL YIDDISH

געווען אַ מאָל אַ ייד מיט אַ יידענע
קבצנימלעך גרויסע ווי די וועלט;
האַבן זיי טעכטערלעך צוויי געהאַט,
נאָר אָן אַ גראָשן געלט . . .

אוי, ווו נעמט מען כאָטש נדן,
די טעכטער חתונה צו מאַכן?
הערט נאָר, הערט, וואָס איז געשען,
אַ מעשה גאָר ניט צום לאַכן.

קומט אויף שבת אָן אורחל
עפֿענט מען ברייט די טיר פֿאַר אים.
און געווען איז דאָס, אוי, געווען
—אליהו הנביא.

גרייט מען אים פֿון אַל דאָס גוטס,
דאָס אָרט פֿאַר אים געבליזן;
נאָך הבדלה שטיל אַוועק,
אַ ברכה איבערגעלאָזן.

עמער מילך, טייכן וויין, רענדלעך אַ ים
האַט דאָס מזל זיי געבראַכט;
איז געוואָרן קאַרג פֿאַר זיי די וועלט,
ניט פֿאַר קיין יידן געדאַכט.

געקומען איז די גרויסע שטראָף
פֿאַר דעם חטא דעם האַרבן,
אויסגערונען מילך און וויין,
פֿון רענדלעך נאָר אַ שאַרבן.

ENGLISH TRANSLATION

Once upon a time there lived a Jew and his wife
In dire poverty;
They had two daughters
But didn't have a penny.

Oh, where is one to get the dowries
So the daughters can marry?
Just listen to what happened.
It's not a tale about which one can laugh.

Once a poor guest came for *Shabes*
And the door was opened wide for him.
It was Elijah the Prophet.

They prepared a good meal
And gave him a place at the table.
After the end of *Shabes* with havdala
He departed and left a blessing.

Pails of milk, rivers of wine, a sea of coins
Fortune showered upon them.
[But] God save us,
Everything became too little for them.

They were punished for their sin of greed.
The milk and wine ran dry, and nothing remained
Of the coins.

יאָסל כּלי־זמר Yosl klezmer

LAZAR WEINER; POEM: NAFTOLI GROSS

TRANSLITERATION

Az yosl klezmer shpilt af a simkhe,
Tantst khevre vi a khvalye in yam,
Me hulyet, me trinkt un me zingt:
Hey tadiri, tadiri, dam.

Er tantst mit zayn fidl in redl
Dem marshelik helft er tsum gram;
Az yosl klezmer shpilt afn fidl—
Tantst khevre vi a khvalye in yam.

Iber hundred un tsvantsik, az s'vet kumen
Oykh yosls sho tsu geyn,
Vet er farn kise hakoved
Zikh shteln aleyn un kleyn.

Nor az khevre vet im derzen dort:
Hey tadiri, tadiri, dam.
Ot iz er yosl der klezmer!
Un tantsn vi a khvalye in yam.

ORIGINAL YIDDISH

אַז יאָסל כּלי־זמר שפּילט אויף אַ שמחה,
טאַנצט חברה ווי אַ כּוואַליע אין ים,
מע הוליעט, מע טרינקט און מע זינגט:
היי טאַדירי, טאַדירי, דאַם.

ער טאַנצט מיט זיין פּידל אין רעדל
דעם מאַרשאַליק העלפּט ער צום גראַם;
אַז יאָסל כּלי־זמר שפּילט אויפֿן פּידל—
טאַנצט חברה ווי אַ כּוואַליע אין ים.

איבער הונדערט־און־צוואַנציק, אַז ס'וועט קומען
אויך יאָסלס שעה צו גיין,
וועט ער פֿאַרן כּסא־הכבוד
זיך שטעלן אַליין און קליין.

נאָר אַז חברה וועט אים דערזען דאָרט:
היי טאַדירי, טאַדירי, דאַם.
אַט איז ער יאָסל דער כּלי־זמר!
און טאַנצן ווי אַ כּוואַליע אין ים.

ENGLISH TRANSLATION

When Yosl the klezmer plays at a celebration
The crowd dances like a wave in the sea.
They revel, they drink, and they sing.
Hey, tay-di-ri, tay-di-ri dam.

He dances with his fiddle in the circle;
He accompanies the jester with his rhymes.
When Yosl the klezmer plays his fiddle—
Folks dance like a wave in the sea.

After a hundred and twenty years, when
Yosl's hour will also come,
Before God's throne
He will stand humble and alone.

But when folks will catch sight of him there:
Hey, tay-di-ri, tay-di-ri dam.
There he is, "Yosl the klezmer!"
And they'll dance like a wave in the sea.

דער יידל מיט דער פֿידל

Der yidl mit der fidl (The Jew with the Fiddle)

LAZAR WEINER; POEM: A. LUTZKY [AARON TSUKER]

TRANSLITERATION

Amol hot a yidl geheysn yidl,
Hot yidl dos yidl geshpilt af a fidl.
Fidlt a lidl dos orime yidl,
Vos er aleyn yidl bazingt in a lidl.
Ay-day-day . . .

Bet im zayn vaybele:
Libinker yidl,
Fidl dos lidl mit fodim un nidl.
Mir darfn parnose, vos toyg mir dayn lidl.
Ver mir a shnayderl, zay a gut yidl.

Lidl dos yidl mit harts afn fidl;
Dos lebn iz biter, un zis iz dos lidl.

Zogt im zayn vaybele:
Shlekhtinker yidl,
Fidl dayn lidl a matse mit ridl.
Ikh red tsu dir takhles, barekhn zikh, yidl;
A vint in der midber a yidl mit lidl.

Fidlt der yidl zayn lid afn fidl:
Fun ale parnoses gefelt mir dos lidl.

Tsornt zayn vaybele:
Yidl, du yidl!
Dayn vaybele yomert un du zingst a lidl!

Veyndl un kheyndl der yid afn fidl:
Ikh ken mir nit helfn mayn lebn iz fidl!

Azoy vet dos lidl
Shoybn blaybn derzigt:
Dos vaybele taynet, dos yidele yidlt,
Fidlt un lidlt, der yid mitn fidl
Un merer se yidlt alts shener dos lidl.
Ay-day-day . . .

ORIGINAL YIDDISH

א מאָל האָט אַ יידל געהייסן יידל,
האָט יידל געשפּילט אויף אַ פֿידל.
פֿידלט אַ לידל דאָס אַרימע יידל,
וואָס ער אַליין יידל באַזינגט אין אַ לידל.
אי-דאי-דאי . . .

בעט אים זיין ווייבעלע:
ליבנקער יידל,
פֿידל דאָס לידל מיט פֿאָדים און נידל.
מיר דאַרפֿן פּרנסה, וואָס טויג מיר דיין לידל.
ווער מיר אַ שניידערל, זיי אַ גוט יידל.

לידל דאָס יידל מיט האַרץ אויפֿן פֿידל;
דאָס לעבן איז ביטער, און זיס איז דאָס לידל.

זאָגט אים זיין ווייבעלע:
שלעכטינקער יידל,
פֿידל דיין לידל אַ מצה מיט רידל.
איך רעד צו דיר תכלית, באַרעכען זיך, יידל;
אַ ווינט אין דער מידבר, אַ יידל מיט לידל .

פֿידלט דער יידל זיין ליד אויפֿן פֿידל:
פֿון אַלע פּרנסות געפֿעלט מיר דאָס לידל.

צאַרנט זיין ווייבעלע:
יידל, דו יידל!
דיין ווייבעלע יאָמערט און דו זינגסט אַ לידל!

וויינדל און חנדל דער ייד אויפֿן פֿידל:
איך קען מיר ניש העלפֿן מיין לעבן איז פֿידל!

אַזוי וועט דאָס לידל
שוין בלייבן דערויגלט:
דאָס ווייבעלע טענהט, דאָס יידעלע יידלט,
פֿידלט און לידלט, דער ייד מיטן פֿידל
און מערער סע יידלט אַלץ שענער דאָס לידל.
אי-דאי-דאי . . .

ENGLISH TRANSLATION

Once there was a Jew called Yidl;
Yidl the Jew played the fiddle.
The poor Yidl fiddles a song,
As only Yidl can.
Ay, day-day . . .
His wife pleads with him:
"Yidl, my love,
Fiddle your song with thread and needle.
We need sustenance; what good is your song?
Become a tailor, be a good Jew."
The little Jew sings with his heart on the fiddle:
"Life is bitter and the song is sweet."
His wife then says to him:
"You incorrigible Jew, Yidl!
Your fiddling is as useless as a matza cutter.

I'm talking about practical matters — think about it,
A Jew with a song is like a wind in the desert."
The Jew fiddles his song on the fiddle;
"Of all the things one could do with himself,
I like music."
His wife rages:
"Yidl, you Jew!
Your wife wails and you sing a song!"
The Jew cried and pleaded with his fiddle:
"I can't help myself; my life is the fiddle."
So the battle over the song goes on:
The wife pleads; the little Jew plays a Jewish song.
He fiddles and sings, the Jew with the fiddle.
And the more the Jew plays, the prettier the song.

שיפֿרהלעס פֿאַרטֿרעט
Shifreles portret (Shifrele's Portrait)
MAURICE RAUCH; POEM: MORDKHE GEBIRTIG

TRANSLITERATION

Af der vant, links fun mayn bet,
Hengt mayn tokhter shifreles portret.
Oft mol in der mit der nakht,
Ven ikh benk nokh ir un trakht,
Ze ikh vi zi kukt af mir, her ikh vi zi redt . . .

Tateshi! Kh'veys s'iz dir bang,
S'vet der krig shoy'n nit gedoyern lang,
Kumen vel ikh bald tsu dir.
S'klapt der friling shoy'n in tir.
Shmeykhlt lib tsu mir un redt
Shifreles portret...

ORIGINAL YIDDISH

אויף דער וואַנט, לינקס פֿון מיין בעט,
הענגט מיין טאָכטער שיפֿרהלעס פֿאַרטֿרעט.
אָפֿט מאָל אין דער מיט דער נאַכט,
ווען איך בענק נאָך איר און טראַכט,
זע איך ווי זי קוקט אויף מיר, הער איך ווי זי רעדט . . .

טאַטעשי! כ'ווייס ס'איז דיר באַנג,
ס'וועט דער קריג ניט געדויערן לאַנג,
קומען וועל איך באַלד צו דיר.
ס'קלאַפט דער פֿרילינג שוין אין טיר.
שמייכלט ליב צו מיר און רעדט
שיפֿרהלעס פֿאַרטֿרעט . . .

ENGLISH TRANSLATION

On the wall, to the left of my bed
Hangs my daughter Shifrele's portrait.
Often, in the tired night,
When I long for her and think,
I see how she looks at me;
I hear how she speaks:
"Papa, I know you are sad.
The war won't last much longer.
I will soon come back to you.
Spring is already knocking at the door."
Smiling lovingly at me it speaks —
Shifrele's portrait.

איך און די וועלט

Ikh un di velt (The World and Me)

MAURICE RAUCH; POEM: AVROM REYZEN

TRANSLITERATION

Ven di gantse velt volt laydn,
Mir aleyn zol gut zayn bloyz:
Volt ikh dan di velt di gantse
Ayngeladen in mayn hoyz.

Ikh volt treystn zi un tsertlen
Un gezogt: "nit zorg zikh velt."
Biz zi volt tsu zikh gekumen
Un zikh oyf di fis geshtelt.

Ven di velt geven volt gliklekh,
Ikh aleyn bloyz ful mit leyd,
Volt ikh dan tsu ir gekumen
Un gefodert: "gib mir freyd."

Ober azoy mir beyde layden
Say di velt, say ikh aleyn—
Hot di velt nit vu tsu kumen
Un ikh hob nit vu tsu geyn . . .

ORIGINAL YIDDISH

ווען די גאַנצע וועלט וואָלט ליידן,
מיר אַליין זאָל גוט זײַן בלויז:
וואָלט איך דאָן די וועלט די גאַנצע
אײנגעלאָדן אין מיין הויז.

איך וואָלט טרײסטן זי און צערטלען
און געזאָגט: „ניט זאָרג זיך וועלט.“
ביז זי וואָלט צו זיך געקומען
און זיך אויף די פיס געשטעלט.

ווען די וועלט געווען וואָלט גליקלעך,
איך אַליין בלויז פֿול מיט לייד,
וואָלט איך דאָן צו איר געקומען
און געפֿאָדערט: „גיב מיר פֿרייד.“

אַבער אַזוי מיר ביידע ליידן
— סײַ די וועלט, סײַ איך אַליין—
האַט די וועלט ניט וווּ צו קומען
און איך האָב ניט וווּ צו גיין . . .

ENGLISH TRANSLATION

Were the entire world to suffer,
And only I were well,
I would invite the entire world into my home.

I would comfort her and caress her,
And say, "World, do not worry!"
Until she would come back to herself
And stand on her own again.

Were the world happy,
And I alone were laden with sorrow,
Then I would go over to her
And demand: "Give me happiness."

But as we both suffer,
Both the world and I,
The world has nowhere to come,
And I have nowhere to go.

ביסטו מיט מיר ברוגז

Bistu mit mir broygez (Are You Upset with Me?)

OFER BEN-AMOTS; POEM: FOLKLORE

TRANSLITERATION

Bistu mit mir broygez
Veys ikh nit farvos,
Du geyst a gantsn tog arum
Aropgelozt di noz.
Ta ra ta ra da da.

Efsher vilstu visn
Tsi ikh hob dikh lib,
Lomir beyde ariberform
Tsu dem gutn yid.

Tsu a gutn yidn
A pidyen im opgebm
Zol er far undz got betn
Af a gut lebn.
Ta ra . . .

Oy, der guter yid
Er vet dokh undz bentshn
Az mir veln beyde fun haynt on
Vayter zayn mentshn.

Un az mir veln forn
Tsurik fun gutn yid,
Veln mir beyde ariberform
In salve afn yarid.
Ta ra . . .

Dort vel ikh dir koyfn
A zeyger un a keyt,
Un a groyse sheyne shtik
Zaydns af a kleyd.

To zay zhe mer nit broyges,
Un greyt af gikh tsum tish,
Un zets zikh mit mir esn
Bakumstu fun mir a kish.

ORIGINAL YIDDISH

ביסטו מיט מיר ברוגז
ווייס איך ניט פֿאַר וואָס,
דו גייסט אַ גאַנצן טאָג אַרום
אַראָפּגעלאָזט די נאָז.
טאַ ראַ טאַ ראַ דאַ דאַ.

אַפֿשר ווילסט וויסן
צי איך האָב דיך ליב,
לאָמיר ביידע אַריבערפֿאַרן
צו דעם גוטן ייד.

צו אַ גוטן יידן
אַ פּידיען אים אָפּגעבן
זאָל ער פֿאַר אונדז גאָט בעטן
אויף אַ גוט לעבן.
טאַ ראַ . . .

אוי דער גוטער ייד
ער וועט דאָך אונדז בענטשן
אַז מיר וועלן ביידע פֿון היינט אָן
ווייטער זײַן מענטשן.

און אַז מיר וועלן פֿאַרן
צוריק פֿון גוטן ייד,
וועלן מיר ביידע אַריבערפֿאַרן
אין סאַלווע אויפֿן יריד.
טאַ ראַ . . .

דאָרט וועל איך דיר קויפֿן
אַ זייגער און אַ קייט,
און אַ גרויסע שיינע שטיק
זײַדנס אויף אַ קלייד.

טאַ זײַ זשע מער ניט ברוגז,
און גרייט אויף גיך צום טיש,
און זעץ זיך מיט מיר עסן
באַקומסטו פֿון מיר אַ קיש.

ENGLISH TRANSLATION

Are you upset with me?
I don't know why.
All day you walk around
With a long face.
Maybe you want to know
If I love you —
Let us then take a trip together
To see the Rebbe.
We'll go to the Rebbe
And give him a token gift,
So that he should pray to God for us
That we may have a good life.
Oh, the Rebbe,
He will bless us

So that from now on both of us
Will live like people should do.
And as we travel
Back from the Rebbe,
We'll take a detour
Over to the Salva Market.
There I will buy for you
A watch and chain,
And a large pretty piece
Of silk for a dress.
So don't be upset anymore,
And quickly set the table;
And sit down to eat with me,
And get a kiss from me.

קליפ קלאפ Klip klap

OFER BEN-AMOTS; POEM: FOLKLORE

TRANSLITERATION

Klip klap efn mir!
Shlofstu? To zog zhe mir!
Shlofn, shlofn ikh afile nit,
Nor efenen vel ikh avade nit!
Klip klap in goldn tir,
Mayn libe efn mir!
Klapn klapn zolstu nit!
Efenen vel ikh dir nit!

Sara a vint es veyt, sara a regn es geyt,
'khvel aynnetsn mayn zaydn kleyd.

Dos zaydn kleyd vestu oyfheybn,
Untern bey mele zikh avekleygn.

Mit vos zol ikh zikh tsudekn?
Un ver vet mikh oyfvekn?

Dos bey mele vet dikh tsudekn,
Dos feygele vet dikh oyfvekn.

ORIGINAL YIDDISH

קליפ קלאפ עפן מיר!
שלאַפֿסטו? טאָ זאָג זשע מיר!
שלאַפֿן, שלאַפֿן איך אַפּילו ניט,
נאָר עפֿענען וועל איך אַוודאי ניט!
קליפ קלאפ אין גאָלדן טיר,
מיין ליבע עפן מיר!
קלאַפן, קלאַפן זאָלסטו ניט!
עפֿענען וועל איך דיר ניט!

סאַראַ אַ ווינט עס ווייט, סאַראַ אַ רעגן עס גייט,
כ'וועל איינגעצן מיין זיידן קלייד.

דאָס זיידן קלייד וועסטו אויפֿהייבן,
אונטערן ביימעלע זיך אַוועקלייגן.

מיט וואָס זאָל איך זיך צודעקן?
און ווער וועט מיך אויפֿוועקן?

דאָס ביימעלעך וועט דיך צודעקן,
דאָס פֿייגעלע וועט דיך אויפֿוועקן.

ENGLISH TRANSLATION

Knock, knock: Let me in!
Are you asleep? Tell me.

I might not be sleeping.
But I'm certainly not opening the door!

Knock, knock on the golden door:
Open up for me, my love!

You should not be knocking.
I will not open for you!

Such a wind is blowing; such a rain is falling.
I will drench my silk outfit.

Take off your silk outfit
And lay it under the little trees.

With what should I then cover myself?
And who will wake me?

The little tree will cover you;
The little bird will wake you.

אַבֿרהמעלע מלמד

Strange Happenings: The Holyday Calamities of Avremele Melamed FOLKLORE

TRANSLITERATION

ORIGINAL YIDDISH

Avremele melamed . . . Avremele!

אַבֿרהמעלע מלמד . . . אַבֿרהמעלע!

Bay vemen hot men peysekhn tsum ershtn seyder
Gefunen a gershtn in di kneydlekh?
Avremele melamed!

בײַ וועמען האָט מען פסח צום ערשטן סדר
געפֿונען אַ גערשטן אין די קניידלעך?
אַבֿרהמעלע מלמד!

Bay vemen hot der ershten tog shvues
Di kats oysgelekt di puter,
Un er iz geblibn on blintses?
Avremele Melamed!

בײַ וועמען האָט דעם ערשטען טאָג שבוועות
די קאַץ אויסגעלעקט די פוטער,
און ער איז געבליבן אָן בלינצעס?
אַבֿרהמעלע מלמד!

Oy ver iz dem ershten tog rosh hashone
Shakhres avekgegangen in mikve
Un hot farshpetikt tsu tkiyes
Avremele Melamed!

אוי, ווער איז דעם ערשטען טאָג ראש השנה
שחרית אַוועקגעגאַנגען אין מקווה
און האָט פֿאַרשפעטיקט צו תקיעות?
אַבֿרהמעלע מלמד!

Bay vemen iz erev yom kiper
Gepeygert der vayser hon,
Un er iz geblibn on a kapore
Avremele Melamed!

בײַ וועמען איז ערב יום־כיפור
געפֿגרט דער ווייסער האָן,
און ער איז געבליבן אָן אַ כפרה?
אַבֿרהמעלע מלמד!

ENGLISH TRANSLATION

Avremele Melamed! [Avremele the teacher]
In whose house a grain of forbidden barley—khometz—
was found in the matza balls at the first seder on Pesah?
Avremele Melamed!

Whose butter did the cat lick up by the
first day Shavu'ot, so he was left with blintzes?
Avremele Melamed's!

Oy! Who went off to the mikve on first day
Rosh Hashana right after the early morning service
and missed the sounding of the shofar?
Avremele Melamed!

Whose white rooster died on the eve of
Yom Kippur, leaving him without a kapore—so he
couldn't shlog kapores for his sins?
Avremele Melamed's!

איין קוק אויף דיר

*Eyn kuk af dir (One Look at You)**

ALEXANDER OLSHANTESKY; LYRICS: JACOB JACOBS

TRANSLITERATION

Tsayt kh'hob dir derzen,
Iz epes do geshen.
Vos dos iz, shtey ikh un trakht.
Ikh zog dir gants prost,
Zay visn az du host
A nayer mentsh fun mir gemakht.
Du host a funk arayngevorfn un er glit.
Du host tseshtert ingantsn mir itst mayn gemit.

Kh'ken dos nit farshteyn,
Vi es ken geshen.
Un es vundert mir on shier
Ikh an orem yidish meyd
Mit an alt tserisn kleydl,
Zol makhn aza ayndruk gor af dir.
Du bist shtendik nor tsuzamen,
Mit di raykhe, sheyne damen.
Vi kenstu plutsem trakhtn gor fun mir?

Eyn kuk af dir, mayn tayere!
Iz dokh genug, mayn tayere!
Du host gevunen shoyrn, dayn emes fardintn loyn,
Un du vest zayn fun mayn hartsn di kroyn.
Ikh veys az undz beydn, tayere,
Vet men tsesheydn, tayere!

Dokh blaybt mir heylik der moment,
Ven ikh hob zikh mit dir bakent.
Eyn kuk af dir iz dokh genug...

ORIGINAL YIDDISH

צייט איך האָב דיר דערזען,
איז עפעס געשען.
וואָס דאָס איז שטיי איך און טראַכט.
איך זאָג דיר גאַנץ פראָסט,
זיי וויסן אז דו האָסט
אַ נייעם מענטש פֿון מיר געמאַכט.
דו האָסט אַ פֿונק אריינגעוואָרפֿן און ער גליט.
דו האָסט צעשטערט אין גאַנצן מיר איצט מיין געמיט.

כ'קען דאָס ניט פֿאַרשטיין,
ווי עס קען געשען.
און עס ווונדערט מיר אָן אַ שיר
איך אַן אַרעם ייִדיש מיידל
מיט אַן אַלט צעריסן קליידל,
זאָל מאַכן אַזאַ איינדרוק גאָר אויף דיר.
דו ביסט שטענדיק נאָר צוזאַמען,
מיט די רייכע, שיינע דאַמען.
ווי קענסטו פֿלוצעם טראַכטן גאָר פֿון מיר?

איין קוק אויף דיר, מיין טייערע!
איז דאָך גענוג, מיין טייערע!
דו האָסט געוונען שוין, דיין אמת פֿאַרדינטן לויך
און דו וועסט זיין פֿון מיין האַרצן די קרוין.
איך ווייס אז אונדז ביידן, טייערע,
וועט מען צעשיידן, טייערע!

דאָך בלייבט מיר הייליק דער מאַמענט,
ווען איך האָב זיך מיט דיר באַקענט.
איין קוק אויף דיר איז דאָך גענוג . . .

ENGLISH TRANSLATION

GENERAL VITALIN:

Ever since I first noticed you,
Something strange has happened.
That I stand here and contemplate.

I'll tell you simply:

Be aware that because of you
I'm a changed man.

You have thrown a spark into me, and it glows.
You have now utterly disrupted my spirit.

ESTHER:

I cannot understand it, how it could happen.
And it amazes me without end that I, a poor Jewish girl
with an old, ragged dress, should make such an
impression on you.

You always keep company only with rich,
beautiful ladies.

How is it that you suddenly think of me?

BOTH:

Just one look at you is enough, my dear.
You have already won my true love, and
you will remain the crown of my heart.

I know, my dear, that they will separate the two of us.
But still the moment I first met you will remain
sacred to me.

Just one look at you . . .

From *Di eyntsike nakht

וואָס געווען איז געווען און ניטאָ
Vos geven iz geven un nito
DAVID MEYEROWITZ

TRANSLITERATION

Derloybt lozt zikh dinen,
Oysredn mayn harts.
Tsi red ikh fun zinen,
Tsi red ikh fun shmerts,
Ikh layd fun a krankayt,
Vos heyst nit keyn krenk,
Men ruft es on elter,
Es nogt un es benkt:

Vos geven iz geven un nito.
Shoyt avek yene yor, yene sho.
Vi shnel farflit der yunger glik,
Un men ken es nisht khapn mer tsurik.
Vayl vos geven iz geven un nito
Di kreftn vern shvakh,
Di hor vert gro.
Men neyt zikh, men kleydt zikh,
Men makht zikh sheyn;
Men nart ober keynem, nor-zikh aleyt,
Vayl vos geven iz geven un nito.

ORIGINAL YIDDISH

דערלויבט לאָזט זיך דינען,
אויסרעדן מיין האַרץ.
צי רעד איך פֿון זינען,
צי רעד איך פֿון שמערץ,
איך לייד פֿון אַ קראַנקייט,
וואָס הייסט ניט קיין קרענק,
מען רופֿט עס אָן עלטער,
עס נאָגט און עס בענקט:

וואָס געווען איז געווען און ניטאָ.
שוין אַוועק יענע יאָר, יענע שעה.
ווי שנעל פֿאַרפֿליט דער יונגער גליק,
און מען קען עס נישט כאַפֿן מער צוריק.
ווייל וואָס געווען איז געווען און ניטאָ
די קרעפֿטן ווערן שוואַך,
די האָר ווערט גרו.
מען ניט זיך, מען קליידט זיך,
מען מאַכט זיך שיין;
מען נאַרט אָבער קיינעם, נאָר זיך אַליין,
ווייל וואָס געווען איז געווען און ניטאָ.

ENGLISH TRANSLATION

I'll tell you straight from the heart.
It's not just a matter of my thoughts
and desires:
It's not just my aches and pain—
I suffer from a disease they call "old age."
It gnaws at me, as I'm overtaken by longing
[for my youth].

What was, was, and is no more.
Those years are gone.
Youth is fleeting; there's no going back—
Those years won't return.
Because that was, was, and will be no more.

We lose our strength, and our desires weaken.
The hair turns grey.
We get all dressed up, all fixed up—
It doesn't help.
And we fool no one but ourselves
Because what was, was, and will be no more.

שלמהלע, מלכהלע *Shloymele, Malkele**

JOSEPH RUMSHINSKY; LYRICS: ISADORE LILLIAN

TRANSLITERATION

Malkele

A shvester bin ikh dir a traye,
Oy bruderl her zikh nor ayn...

Shloymele

A piktshe bist du a mekhaye,
Tzu darf ikh gor dayn brider zayn?

Malkele

A bruder kh'vel dir tomid akhtn
Un hitn dikh af shrit un trit.

Shloymele

Oy kush mikh un zol zikh dikh dakhtn
Az ikh bin dayn bruder nit.

Beyde

Oy shloymele (malkele), bruder (shvester) kum
nenter tsu mir;
Oy shloymele (malkele), ikh bin meshuge far dir.

ORIGINAL YIDDISH

מלכהלע

אַ שוועסטער בין איך דיר אַ טרייע,
אוי ברודערל הער זיך נאָר איין . . .

שלמהלע

אַ פיקטשע ביסט דו אַ מחיה,
צו דאַרף איך גאָר דיין ברידער זיין?

מלכהלע

אַ ברודער כ'וועל דיר תמיד אַכטן
און היטן דיך אויף שריט און טריט.

שלמהלע

אוי קוש מיך און זאָל זיך דיך דאַכטן
אַז איך בין דיין ברודער ניט.

ביידע

אוי שלמהלע (מלכהלע), ברודער (שוועסטער) קומט
נענטער צו מיר;
אוי שלמהלע (מלכהלע), איך בין משוגע פֿאַר דיר.

ENGLISH TRANSLATION

MALKELE:

I am a loyal sister to you,
Oh, brother, just listen to me . . .

SHLOYMELE:

You're like a picture—a joy to look at you.
Must I really be your brother?

MALKELE:

Brother, I will always protect you
and look out for you at every step.

SHLOYMELE:

Oh, kiss me and don't think of me as your brother.

BOTH:

Oh, Shloymele, Shloymele, brother, come closer to me!
Oh, Malkele, Malkele, sister, come closer to me!
Oh, Malkele (Shloymele), I'm crazy for you.

From *Dos galitsyaner rebele

אויפֿן פּריפעטשיק
Afn pripetshik (At the Fireplace)
MARK M. WARSHAWSKY

TRANSLITERATION

Afn pripetshik brent a fayerl,
Un in shtub iz heys.
Un der rebe lernt kleyne kinderlekh
Dem alef-beyz.

Zet zhe kinderlekh, gedenkt zhe, tayere,
Vos ir lernt do.
Zogt zhe nokh a mol un take nokh a mol:
Komets-alef—o!

Az ir vet kinderlekh, dem goles shlepn,
Oysgemutshet zayn,
Zolt ir fun di oysyes koyekh shlepn,
Kukt in zey arayn!

Zet zhe kinderlekh . . .

ORIGINAL YIDDISH

אויפֿן פּריפעטשיק ברענט אַ פֿײַערל,
און אין שטוב איז הייס,
און דער רבי לערנט קליינע קינדערלעך
דעם אַלף־בייט.

זעט זשע קינדערלעך, געדענקט זשע, טײַערע,
וואָס איר לערנט דאָ.
זאָגט זשע נאָך אַ מאָל און טאַקע נאָך אַ מאָל:
קמץ־אַלף—אָ!

אַז איר וועט, קינדערלעך, דעם גלות שלעפֿן,
אויסגעמוטשעט זײַן,
זאָלט איר פֿון די אותיות כּוח שלעפֿן,
קוקט אין זײ אַרײַן!

זעט זשע קינדערלעך . . .

ENGLISH TRANSLATION

There's a fire in the hearth
And it's hot inside
And the teacher drills the little children
In the alphabet:
"Remember, dear children,
What you're learning here.
Repeat it again and again:
Komets-alef is 'O'."

As you grow weary, children, of our exile,
Burdened with it,
You will find strength in these letters.
Look at them!

אַלע ברידער

Ale brider (All Brothers)

FOLKLORE; BASED ON A POEM BY MORRIS WINCHEVSKY

TRANSLITERATION

Un mir zaynen ale brider,
Oy, oy, ale brider,
Un mir zingen freylekhe lider,
Oy, oy, oy!

Un mir haltn zikh in eynem,
Oy, oy, zikh in eynem!
Azelkhes iz nito bay keynem,
Oy, oy, oy!

Un mir zaynen ale eynik,
Oy, oy, ale eynik!
Tsi mir zaynen fil tsi veynik,
Oy, oy, oy!

Un mir libn zikh dokh ale,
Oy, oy, zikh dokh ale!
Vi a khosn mit a kale,
Oy, oy, oy!

Un mir zaynen freylekh munter
Oy, oy, freylekh munter!
Zingen lider, tantsen unter,
Oy, oy, oy!

ORIGINAL YIDDISH

און מיר זײַנען אַלע ברידער,
אוי, אוי, אַלע ברידער,
און מיר זינגען פֿריילעכע לידער
אוי, אוי, אוי!

און מיר האַלטן זיך אין איינעם
אוי, אוי, זיך אין איינעם!
אַזעלכעס איז נישטאָ בײַ קיינעם
אוי, אוי, אוי!

און מיר זײַנען אַלע אייניק,
אוי, אוי, אַלע אייניק,
צי מיר זײַנען פֿיל צי ווייניק,
אוי, אוי, אוי!

און מיר ליבן זיך דאָך אַלע,
אוי, אוי, זיך דאָך אַלע!
ווי אַ חתן מיט אַ כלה,
אוי, אוי, אוי!

און מיר זײַנען פֿריילעך מונטער,
אוי, אוי, פֿריילעך, מונטער!
זינגען לידער, טאַנצן-אונטער,
אוי, אוי, אוי!

ENGLISH TRANSLATION

For we are all brothers and sing happy songs. We stay together, always united, caring for one another; we are happy and lively, always singing and dancing.

Special thanks to:

Alix Brandwein

Chava Lapin

Neil Levin

Alex Weiser

Moshe Zeilingold

for their help preparing these texts.

The YIVO Institute for Jewish Research is dedicated to the preservation and study of the history and culture of East European Jewry worldwide. For nearly a century, YIVO has pioneered new forms of Jewish scholarship, research, education, and cultural expression. Our public programs and exhibitions, as well as online and on-site courses, extend our global outreach and enable us to share our vast resources. The YIVO Archives contains more than 23 million original items and YIVO's Library has over 400,000 volumes—the single largest resource for such study in the world.